

TEKÂSÜR

SÛRESİNİN

DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Selahaddin KİP

TEKÂSÜR SÛRESİNİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Tekâsür Sûresi, Mekke'de nazil olmuştur. Sekiz ayettir. Dizilişine göre, Kur'an-ı Kerim'in 102. sûresidir. Nüzul sırasına göre ise, 16. sûredir. Konusu itibariyle, insanların dünyaya ve onun çeşitli zevk ve süslerine aldanarak, onlarla oyalanmanın ve bu yüzden esas insanî görevleri olan hikmet ve faziletten gâfil olmanın ve ona ilgisiz kalmanın büyük kayıplara ve pişmanlıklara götüreceği vurgulanırken, bu gaflet ve oyalanmanın insanlığın haysiyet ve şahsiyetine yakışmayacak sefaletlere sürükleyerek, tâ kabirde yatan ölülerden medet bekleyecek duruma sevk ettiği ve bu gaflet hallerinin hayatları boyunca devam edip, bir gün uyanma şansları görülmediğinden, ölüp, kabre varıncaya kadar devam edeceği çok etkili ve düşündürücü bir biçimde takdim edilmektedir.

Sure-i celîle meâlen şöyledir:

Bismillâhirrahmânirrahîm

1- Oyaladı, o çokluk kuruntusu sizleri, 2- Tâ ziyaret edişinize kadar kabirleri! 3-Öyle değil, ileride bileceksiniz! 4- Sonra öyle değil, ileride bileceksiniz. 6- Yemin olsun o kızgın ateşi çaresiz göreceksiniz. 7- Sonra yemin olsun, onu çaresiz yakînen göreceksiniz. 8- Sonra yemîn olsun o gün, o nimetten muhakkak sorulacaksınız.

Sûre-i Celîlenin Açıklaması :

Âlemlerin Rabbi olan Allah-u Teâlâ'ya hamd ve sena olsun, Habîb-i Edîbi Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa'ya salât ve selâm olsun. Bu mübarek sûreden alınması gereken çok önemli derslerin bulunduğu inanıyorum. Özellikle demokrasi ve çağdaşlık adına çoğunluk esas alınarak, uygulanan olumsuz tatbikatın yaygın olduğu günümüzde, sure-i celîlenin işaretlerine daha da çok itina gösterilmesi gerekir, diyorum.

Kur'an-ı Kerîm sûreleri, âyetleri, cümle ve kelimeleri itibariyle hikmet ve kurtuluş kaynağıdır. Hem dünya, hem de âhîret saadetinin yollarını tazammun edip içerdiği ve taahhüd ettiği gibi, insan hayatını ebedileştirecek istikamet çizgisini tayin ve tespit etmiştir.

Bu yol, rahatlıkla takip edilebilmesi açısından herhangi bir tereddüt ve şüpheyeye yer bırakmayacak kadar açıklık ve berraklıktaki işaretlerle belirlenmiştir. Esasen, Kur'an bütünü ile ilahî terbiyenin insanlığa ulaştırıldığı kılavuz kitaptır. Terbiyesini Kur'an'dan almayan, yani vahi kültürünü kabul etmeyen insanların terbiyesi hiçbir zaman mükemmel olamaz. Kur'an'ın terbiyesini benimsemeyenler, gerçek terbiyeden mahrumdurlar. Ancak, bu gerçeği görebilmek için ilahî lütuf ve inayete ihtiyaç vardır. Bu olmadığı takdirde insanlara bunu kabul ettirmek için gösterilen

delillerin hiçbiri yeterli değildir. Zîra, nice şartlanmış, gönlü-gözü kararmış insanlar var ki, bunlara hakikati anlatmak kolay olmuyor. Nitekim Cenâb-ı Hak Hz. Muhammed (sav)'e; *“(Rasûlüm) Şüphesiz Sen, sevdiğini doğru yola erdirmezsin, fakat Allah dilediğini doğru yola erdirtir.”* (Kasas:56) buyurmuşlardır. Bundan dolayı bazı insanlara gerçeği anlatabilmek için başta akl-ı selim ile fikir hürriyeti içinde müzakereye açık bulunması gerekir. Ancak, kimlerin bu müzakereye açık, kimlerin kapalı olacağını bilemeyeceğimizden, ilim ehli olan kişilere düşen görev; hakk olarak bildikleri şeyi başkalarına anlatma gayreti içerisinde olmalarıdır. Nitekim Cenâb-ı Hak, Hz. Mûsa'yı Firavun'a gönderirken; *“Ona yumuşak söz söyleyin, belki öğüt dinler ve (Allah'tan) korkar.”* (Taha: 44) buyurmuştur. Allâh-u Teâlâ o'nun düşünmeyeceğini de, korkmayacağını da, biliyordu, fakat bizlere tebliğ ve dâvet metotlarını öğrettiler.

1-Sûre'nin İndiriliş Sebebi: Bu üzerinde durduğumuz kısacık sûre-i celîlede uyarılmaya muhtaç birtakım insanların örnekleri verilmektedir. Bazen doğruluk değeri taşımayan birtakım kuruntularla, hiçbir fayda vermeyecek oyun ve oyalanmalar içinde hayatlarını sürdüren ve ölecekleri güne kadar gafletlerini sürdürecek olan insanlardan örnekler verilmektedir.

Surenin iniş sebebinden bahseden müfessirler olayı şöyle anlatıyorlar: Kureyş müşriklerinden Abdi Menaf oğulları ile Beni Heysem kabileleri arasında rekabet vardı. Birbirlerine üstünlüklerini kabul ettirme gayreti içine girdiler. Onlara göre, üstünlük unsuru kuvvet olduğundan ve kuvvet de çokluğa dayandığından, gerek mallardaki çokluk ve gerekse nüfus çokluğu tartışılıyor. Bir tarafın daha çok olduğu görülünce de bu sefer, kabirdeki atalarının sayımına koyuluyor ve böylece onlara üstünlüklerini kabul ettirme yoluna başvuruyor. Yani, bir nevi ölülerinden medet bekliyorlar ve bu gafletleri hayatları boyunca devam ediyor. İşte, bu gülünç oyalanma ve eğlenme, kıyâmete kadar gelecek insanlara ders ve ibret olmak üzere, kısacık bir sûrede, birkaç ayet içinde takdim ediliyor. *(El-hâkümüttekâsürü hattâ zurtumül mekâbir)* Çoğulculuk yarışmaları, sizleri oyaladı gitti... Tâ kabirlere kadar sürükledi...

Bir şâir, dünya nimetlerinin şımarttığı insanlarla, fakirlik ve zâfiyet içinde yaşayan insanların, eşit olmasına tahammül edemeyen, birtakım insanların kabirlerinde yaptırdığı anıtlara işaret ederek, şöyle söylüyor: Hayatlarını köşk ve kâşanelerde geçiren (ekâbir) kibirliler takımı, kabirde de onlarla eşit görünmeye tahammül edemedikleri için, onlara meydan okumak üzere büyüklüklerinin nişanesi olacak

anıtlar yaptırarak, orada da davalarını ispatlamaya çalışmışlardır.

Halbuki insanın gerçek değeri, Allah'a olan bağlılığı ve takvasından ibarettir. İnsan ikidir, üçüncüsü yoktur: Ya takvalı olan mümindir ki, sâiddir, ya da günahkar olan kâfirdir ki, şakidir. Münâfıklar, her ne kadar üçüncü bir sınıf olarak sayılıyorsa da, onlar kâfirlerdendir, ancak Müslüman görüntüsü verdikleri için, Müslümanlar arasına katılmıştır.

Müslim'in Ebû Hureyre'den çıkardığı bir hadiste: *"Nice saçlı sakalı birbirine karışmış, câzip görünmediği için kapılardan kovulmuş, belki bir sadaka istese bile sadaka verilmeye lâayık görülmeyen insanlar vardır ki, yemin ederlerse, Allah onların yeminini yerine getirir, Cenneti isterlerse onları reddetmez."* buyurmuştur. Nitekim Nuh (as): *"...ben sizin hafife aldığınız ve değersiz olarak gördüğünüz insanlar hakkında, Allah onlara hayır vermez demiyorum, onların içindekini, nefislerinde neler olduğunu Allah bilir, şayet bunun tersini diyecek olursam, o zaman gerçekten zalimlerden olmuş olurum."*(Hûd:31)

Demek ki, insanların dış görünüşüne bakarak, kendi ölçüleri içinde onları kötülemek, onları değersiz görmek zulümdür. Bu zulmü yapanlar, âyette dehşet verecek biçimde uyarılıyor.

Meşhurdur, nuzül sebebinin hususiyeti hükmün genelleştirilmesine mani değildir. Bundan dolayı, surenin müşriklerden birtakımları hakkında nâzil olmuş olması, âyetin hükmünün kıyamete kadar geçerliliğine hâlel getirmez, her zaman ve her toplumda bu uyarı ve ölçüler göz önünde bulundurulmalıdır.

Sûrede geçen kelimeler tahlil edilecek olursa **“Elha”** fiili müteaddi olup **“lehv”** kökündendir. **“lehv”** ise işgal ve aciz bırakmak manasına gelir. Falan falanı şundan ilha etti. Yani o işi yapmaktan âciz bıraktı ve dolayısıyla terk etmek zorunda kaldı. Bir şey ile oynaya kaldı, takıldı kaldı, ayrılamadı, arkadaşları işinden, yolundan alıkoydu. Oyun aletlerinden duyduğu lezzet onu büyüledi ve ayrılamadı. Oynak kadınlar için **“melhü biha”** derler, hayır işlerine yanaşmayan erkeklere **“lehüv”** derler.

Eğlenme, oynama, oyalanma, aldatma, atlatma... vb. anlamlar taşıyan bu kelime Kur'an-ı Kerim'in bir çok yerinde vârid olmuş, yerlerine göre önemli uyarılarda bulunmuştur.

Münâfıkûn Sûresi 9. Ayetinde **“Ey insanlar! Mallarınız ve evlatlarınız sizi Allah'ın zikrinden alıkoymasın, herkim bunu yaparsa, onlar gerçekten zarar edenlerden olurlar.”** Kaldı ki, mal ve evlat ile meşgul olmak bir yerde vazifedir, ibadettir. Malın

israf edilmesi ve evladın ihmal edilmesi haramdır.

“Nefislerinizi ve aile efradınızı, yakıtı insanlar ve taşlar olan cehennem ateşinden koruyun...”(Tahrîm:6)

“Kuvvetli mü'min, zayıf mü'minden daha hayırlı ve Allah'a sevimlidir, her ikisinde de hayır vardır, sana faydalı olacak şeylerde hırslı ol ve Allah'ın inayetini dile, âcizlik gösterme, başına ters bir iş gelirse, keşke şöyle yapsaydım deme, lâkin Allah'ın takdiri böyleymiş, Allah nasıl isterse öyle yapar de!” zîra **“keşke” şeytanın işine yol açar.** Bulugul Meram, 342.

Bunlar bir yerde mal ve evlat ile meşguliyetin lüzumunu ispat eden delillerdir. Bunların ihmalî câiz değildir. Ancak, bunlarla meşgul oluyorum derken, yaratılış hikmetin olan kulluk görevini ihmal etmeyi câiz kılmaz.

Nûr Sûresi 37. Âyetinde; Allah-u Teâla'nın medh-u senasına mazhar olmuş bazı bahtiyar kullardan bahsedilirken: **“Onları ticaretleri ve dünya işleri Allah'ın zikrinden, namazlarını kılmaktan, zekatlarını vermekten alıkoymadı, onlar kalplerin ve gözlerin allak bullak olduğu günden korkarlar.”** Buyurulmuştur. Hicr Sûresi 3. Âyetinde, **“Kâfirler çok kere, keşke bizde Müslüman olsaydık, diye temennide bulunurlar, onları bırak, yesinler,**

eğlensinler, kötü sonucu ileride bilir ve anlarlar.”
Buyurulmuştur.

İman'ın, ilmin ve akl-ı selîmin gereği olan insanî fazîlet ve şahsiyeti bertaraf ederek, şehvî ve havaî arzularının kölesi olan insanların, temsil ettikleri rol, oldukça düşündürücü ifadelerle açıklanmaktadır. Bir taraftan bunlardan lezzet alarak ve hüküm çıkararak ana gayeden uzaklaşanlar gösteriliyorken, diğer taraftan da iyi niyetle dahi olsa, daha önemli olan şeylerin bırakılmayacağını gösteren örnekler verilmiştir.

2 - Rasulullâh'ı İhtar : Örneğin: Rasulullâh (sav) Mekke'de insanları dine davet ederken, öncelikli olarak toplumda ezilen, tahkir edilen ve zulme uğrayan zayıf insanlar, Rasulullâh'ın (sav) etrafında toplandı.

Getirdiği adalet ölçüleri, onların üzerinde hemen etkisini gösterdi. Fakat bu hareket, Mekke dışına da yansdı. Dolayısıyla, dışarıdan birçok insanlar geliyor, O'nun sohbetinde bulunuyorlardı. Bunları gören toplumun, teveccüh, ikram ve ihtirâmına meftun olan Mekke'nin kibirlileri, bu fırsattan faydalanamadıklarından dolayı, için için sıkıntılı idiler. Bu yüzden Rasulullah'a gelerek; biz esasen Sen'in yanında olmak ve Sana gelen misafirlerle tanışmak ve sohbetlerinde bulunmak istiyoruz. Ancak

etrafınızda, fakara takımı ve zayıf insanlar bulunuyor. Gelen misafirlerin, bizi onların yanında görmelerini istemiyoruz. Eğer, onları yanınızdan uzaklaştırırsanız, bizler sohbetlerinize katılacağız diyorlar. Rasulullah'da, *'nasıl olsa bunlar hidayete ermiş insanlardır, nerede de olsalar imanlarıyla beraberdir, bir zaman bunlar uzak dursun, Ben diğerlerini de kazanayım'* diye düşünüyorlar. Onlarla ilgilenme durumunda iken, (Abdullah bin Şurbe) İbn-i Ümm-i Mektum (âmâ) geliyor. Tabî yanındakileri görmediği için: 'Yâ Rasulullah! Allah'ın sana öğrettiklerinden bana da öğret diyor, fakat Rasullulâh, diğer misafirleri ile meşgul olduğundan, onun sorularına cevap veremiyor, hatta o biraz ısrar edince de yüzünü kırıştırıyor. Bunun üzerine şu ayetler nazil oluyor: *“Ama'nın kendisine gelmesinden ötürü (Peygamber), yüzünü ekşitti ve geri döndü. Belki o temizlenecek, Yahut öğüt alacak da o öğüt ona fayda verecek. Kendini (sana) muhtaç görmeyene gelince, Sen ona yöneliyorsun, Oysa ki onun temizlenip arınmasından sen sorumlu değilsin. Fakat koşarak ve (Allah'tan) korkarak sana gelenden Sen yüz çeviriyorsun.”* Burada yüz çevirmeyi 'telehhi' kelimesiyle tâbir etmişlerdir. Bu tâbir epey ağır bir ifadedir. Demek ki, her ne kadar Rasulullah iyi niyetle yüz çevirmiş olsa da, Allah dostlarının ihmal edilmesine hoş

bakılmamış, bunu yapan Allah dostu peygamber de olsa, yerinde bir davranış olmadığı talim buyurulmuştur.

Yâni, mühim bir işle dahi meşgul olunsa, daha mühim olanı ihmal etmeye müsamaha gösterilmemiştir. Bu çok önemli bir derstir. İnsan kimin yanında yer alacak, kiminle beraber olacak? Günlük ve geçici menfaatler adına Allah yolunda olan insanların ihmal edilmesi olabilir mi? Ölçü insanın hissiyatı değil, Allah'ın umumî ve sâbit ölçüleridir. Onun için; 'Bence böyle olmalıdır' hükümleri havaîdir, nefsanîdir. Hüküm ancak Allah'ındır.

3 - Rasulullah'ın İctihadı: Burada ayrıca bir ibret levhası daha vardır ki, o da Rasulullah (sav) Allah'ın elçisi olup, bütünüyle tavrı, hareketleri ve sözleri hüküm ifade ettiği için, en ufak ayrıntıya varıncaya kadar, ilâhî onaydan çıkma durumundadır. Aksi halde, insanlar O'nu taklitte mecbur olmazlar. Bazen Peygamberin içtihadından söz edilir. Peygamberin içtihadı, ilahî onaydan geçmemiş hüküm ifade etmez, onaydan geçtikten sonra da içtihat olarak kalmaz, artık ilahî hükümdür. Bu inceliği kavrayamayanlar, peygamberin içtihadıyla diğer müçtehitlerin içtihadını karıştırırlar. Peygamberin

icthadı bağlayıcıdır. Zîra ilâhî onaydan geçmiştir. Diğer müçtehitlerin içtihadı ise sadece kendilerini ve avamdan, onu taklit edenleri bağlar, umumî hüküm ifade etmez. Burada bunu ittiraden (bu münasebetle) zikrettik. Muhafaza edilsin ve unutulmasın!..

4 - Dünya Aldatıcıdır : Dünyanın bütünüyle aldatmaca ve oyuncak olduğu Kur'an-ı Kerîm'de birçok âyette zikredilmektedir. Bunlardan Hadîd Sûresi 20. Âyette: "*Bilin ki, dünya hayatı ancak bir oyun, eğlence, bir süs, aranızda bir öğünme ve daha çok mal ve evlat sahibi olma yarışından ibarettir.*" Buyuruluyor. En'am:32, Muhammed:36, Ankebut:64. Ayetlerde de bu gerçek açıklanmıştır. Ayrıca Lokman Suresi 5. Ayette: "*İnsanlardan öylesi vardır ki, herhangi bir ilmî delile dayanmadan, Allah yolundan sapıtmak ve sonra da onunla alay etmek için boş ve oyuncak sözleri satın alır. Onlar var ya işte onlara rüsvay, rezil edici azap vardır.*" Buyurulmuştur.

Kur'an-ı Kerim'de insanı oyun ve eğlence tutkusu ile çileden çıkararak, çıkar ve itibar kazanma gayretiyle malın, gücün, makamın ve aşiretinin çokluğunu sayıp duruyorken ne kadar zillet ve sefaletle düştüklerini gösteren tablolar mevcuttur. Ancak biz, bu küçük risalede, devamımızı ispatlamaya yetecek kadar, birkaç ayetten bahsetmekle yetiniyoruz.

Hadis-i Şeriflerde de bu tehlikeli durumlar açıklanmıştır. Buharî’de: *”Allah’a itaatten alıkoyan her meşguliyet bâtıldır.”* (7/44). Bizce pek önemli sayılmayacak oyalanma ve gafletler, bizi daha önemli şeylerden alıkoyabilir. Bu hususta Hz. Ayşe (ra)’dan şöyle rivayet edilmiştir: *“Rasulullah (sav) bir gün, üzerinde nakış ve işaretler bulunan bir elbise ile namaz kıldı, elbisenin üzerindeki nakışlara baktı ve namazı bitirdikten sonra: ‘Bu elbiseyi alın, Ebu Cehm’e götürün. Onun incabiye elbisesini bana getirin, bu beni namazdan (ilha) meşgul etti.’ buyurdular.”* Elbette namazı huşû içinde kılanlar, Kur’an’da methedildi. Huşû’u ihlal eden şey, makbul olmayacaktır. Demek ki dikkati dağıtan her şey lehv’dir. Allah-u Teâlâ, kulundan gaflet istemiyor, dikkat istiyor, ne yaptığının farkında olacak, bilerek yapacak, tesadüfe bırakmayacak. *“Onların nafakalarının kabul görmemesi için bir mani yoktu, ancak onlar Allah’ı ve Resulünü inkar ettiler. Namazlarını gönülsüzce kıldılar, nafakalarını istemeyerek verdiler.”* (Tevbe:54) İlla ki, istek ve muhabbetle yapacak, eğlenirken de ne yaptığını bilerek yapacak, İslâm’da cehaletin yeri yoktur.

Amir ibni Sa’d rivayet ediyor; bir gün, Ashab’dan, Ka’b bin Kuraza ile Ensar’dan Ebi Mesud’un yanına girdim, gördüm ki bir düğünde

cariyeler şarkı söylüyor. Onlara dedim ki: *‘Sizler Rasulullah’ın Ashabından aynı zamanda Bedir ehlinden olduğunuz halde, önünüzde bu işler yapılıyor, siz de bunlara seyirci kalıyorsunuz, öyle mi?’* Onlar: *’Gel sende otur, dilersen bizimle beraber dinle, seyret, dilersen git, Rasulullah düğünlerde eğlenceye ruhsat verdiler.’* diye söylediler. (Nese-i: 6/135).

Ayrıca Ebu Dâvud’un rivayet ettiği bir hadiste: *“Âdem oğluna her oyun haramdır, ancak üç şey ile eğlenilir: Adamın atını alıştırması, eşiyle eğlenmesi, silahı ile eğlenmesi. Her kim atıcılık öğrendikten sonra bırakırsa bir nimeti terk etmiştir (ya da nankörlük etmiştir).”* Görülüyor ki, mü’min yaptığı işin dinî hükmünü bilecek ve bilerek yapacak. Câhil bazen sevap kazanacak iş yapar, günah kazandığını zannederek istiğfar eder, bazen de günah kazanacak iş yapar, sevap kazandığını zannederek böbürlenir, iltifat bekler.

Ebû Davud’un Ebû Hureyre’den rivayet ettiği bir hadîs-i şerifte şöyle deniyor: *“Gerçekten Allah-u Teâlâ sizlerden cahiliye şumarıklılığını ve kibirliliğini giderdi. Artık babalarınızla iftihar etme yarışını bırakırsınız. İnsan ya takva sahibi mü’min, ya da facir şâkiydir. Sizler Âdem’in evlatlarısınız. Âdem ise topraktandır. Bazı insanlar birtakım*

kavimlerle iftihar etmeyi elbette terk edeceklerdir. Zîra onlar cehennem kömürlerinden kömürlerdir. Ya da mutlaka onlar, burunları ile pis kokan gübre sürükleyen mayıs böceklerinden aşağı olacaklardır.” (Ebu Davut: 5/340). Hz. Ömer şöyle dua ederlerdi: *“Allahım! Sana, güçlünün zulmünden ve güvenilir insanların da acizliğinden şikayet ederim.”* Ve bir yerde de: *“Müslüman, aldanmayacak kadar akıllı ve aldatmayacak kadar da faziletli olmalı.”* diyor. Demek ki bir yerde zâlim, güçlülüğünü namuslu insanların zaafından ve acizinden faydalanarak yürütüyor.

Keşf-ül Hafa’da *‘Men azze bezze’* der. Yâni, güçlü olan soyar. Tabiatta bu durum hâkimdir, ancak, bunun önünün alınması için, elbette tedbir alınmalıdır. İşte, terbiyenin önemi buradadır. Bu terbiyenin yürütülmesi için devlet lâzımdır. Devletin en önemli görevi de, bu terbiyeyi yürütmektir. Fakat bu terbiyeyi yürütüyorken, devletin bağlı kalacağı temel esaslar vardır. Bunlardan kısmen örnek olmak üzere Rum Kayser’inin mektubuna cevaben, Kısra’nın prensiplerine dikkat edilmeye değer sanırım:

5 - Devlet Düzeninin Esasları : Kısra’nın devletindeki düzenin fevkaladeliğini görerek, hayran olan Kayser, bu güzel düzeni neye borçlu olduğunu ve neyle yürüttüğünü öğrenmek üzere bir mektup yazar. Kısra, cevaben mektubunda şunları bildirir:

- 1- Hiçbir emri ve yasağı hafife almadım.
- 2- Mükafat ve cezada verdiğim sözü bozmadım.
- 3- Cezalandırdığımı kin ve düşmanlık adına değil, hukuk adına cezalandırdım, hukuka müdahale ettirmedim.
- 4- Hakimiyeti ciddiyete verdim, eğlence ve oyalanmaya vermedim. Halkı fuzûli şeylerle uğraştırmadım.
- 5- Halkın sevgisini baskı ile değil, alâka ile kazandım.
- 6- Gösterdiğim müsamahayı âcizlik ve zâfiyetle değil, kendi irade ve isteğimle gerçekleştirdim.
- 7- Gücümü umumileştirdim. Kimselere zayıf düşmedim.

8- Fuzûli meşgalelerin kökünü kazıdım.
Kayser bunları okuyunca *“Gerçekten bunlar, altın harflerle yazılmaya değer”* demiştir. (Tarih-ül Hukema:339)

Yani Kısra’nın devlet yönetiminde, baştakiler: *“Canım anayasayı bir defa delsen ne çıkar? “* Diyememişlerdir. Biz ceza verecektik ama, gücümüz

yetmiyor, kabul etmeyenler var, dememiştir. Cezalar ideolojik olarak verilmemiş, halkın bir kısmını gerici olarak, potansiyel suçlu, gösterilmemiştir.

Şirket kurarak, devlet hazinesini boşaltanların soruşturulmasının önüne geçilmemiştir; yüz binleri meşin topun peşine takarak saatlerce vakit öldürmemiş, sanat adına dans ve bale diyerek haya perdesini yırttırmamıştır. Bir takım masum insanlar, kamu hizmetinden ceffel kalem devre dışı bırakılırken, suçumuz ne? deme fırsatı ve imkânı verilmeden, zulme teslimiyeti kabul etmeye zorlanmamıştır. Burada Bediüzzaman Sait Nursî'nin, çağdaş medeniyet ile Kur'an medeniyetini karşılaştıran bir tablosu vardır, buraya alınmasında yarar var sanırım. O Merhum şöyle diyor: "Çağdaş medeniyet selbîdir, beş temel üzerine oturtulmuştur, değirmeni onlar üzerinde döner:

1- Dayanma noktası hak yerine kuvvettir. Kuvvetin tabiatı taşkınlık ve tecavüzdür, hep taarruz eder ve bundan hıyanet doğar. Zîra hıyanet düşünülmeden taarruza kalkışılmaz.

2- Hedefi, fazîlet yerine hisset ve menfaattir; menfaatin temelinde çekişme ve boğuşma vardır, bunun sonunda cinayet doğar.

3- Hayat prensibi karşılıklı dayanışma yerine münazaa ve müdafaadır, bundan da sefalet ve hakaret doğar.

4- İnsanlar arasındaki bağlantı ırkçılık ve caff milliyetçiliktir, gayesi başkalarını yutmak ve kendi gücünü kabul ettirmektir. Bunun sonucu ise anarşi ve katliamdır.

5- En etkili ve çekici yönü havaî ve şehvî arzuları heyecanlandırmak ve bu eğilimlerini alabildiğine doyurmaktır. Bunların içi dışına çevrilse, tamamen insanlıktan çıkmış olup behimî özelliklere sahip oldukları görülür; suretleri maymun, tilki, ayı ve ejderha şeklinde ortaya çıkacaklardır.

Kur'an medeniyetine gelince :

1- İstinat noktası kuvvet yerine haktır. Hak'kın temelinde adâlet ve eşitlik vardır; bundan huzur doğar, şekâvet gider.

2- Hedefi menfaat yerine fazîlettir. Fazîletin yapısında muhabbet ve ülfet vardır. Bundan saâdet doğar, düşmanlık gider.

3- Hayat düsturu boğuşma yerine, yardımlaşma ve dayanışmadır. Toplumlar ancak bununla, huzur ve mutluluk bulur.

4- Toplum içindeki hizmeti, hava-î arzuların tatmini (yatıştırma) yerine, insanın hidayetine vesile olmak, onu layık olduğu refaha çıkarmak ve ona rûhi terbiye vermek suretiyle hilâfet makamına yakışır değer kazandırmaktır.

5- Toplumlar arasındaki bağlantısı, din ve vatan sevgisi ve iman kardeşliğine dayanmaktadır. Bundan da genel barış ve karşılıklı güven içinde refah doğar. İşte bu, Kur'an medeniyetinin düsturlarına uyulmadığından dolayıdır ki, insanlığın % 10'unun refahı için % 90'ı felç edilmiş, azınlığın saadetine, çoğunluk kurban edilmiştir.

Üzerinde durduğumuz sûre-i celîle, çoğunluğa aldanarak, hâkimiyetini azınlığa kabul ettirme gayretinde olan insanların, nasıl çırpındıklarını canlı bir tablo halinde sergilemektedir.

7 - Çoğunluk Hak Ölçüsü Değil : Esasen çoğunluk, mutlaka güç ve haklılık kaynağı değil, çok kere zulüm kaynağı olmaktadır. Âyet, esâsen bu noktaya dikkat çekmektedir. İnsan ne ile meşgul olması gerektiğini bilecektir, bu bir vazifedir. Cehâlet mâzeret değildir, Kur'an-ı Kerîm'de: *"Eğer bilmiyorsanız, bilenlerden sorun."* buyrulur.

Hümeze Sûresi'nde şöyle buyruluyor: *"Arkadan çekiştirmeyi, yüze karşı eğlenmeyi adet edinen herkesin vay haline! O ki, malı toplamış ve onu sayıp durmuştur. (O), malının kendisini ebedi kılacağını zanneder. Hayır! Andolsun ki o, Hutame'ye atılacaktır. Hutame'nin ne olduğunu bilir misin? Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir.*

(Yandıkça) tırmanıp kalplerin tâ üstüne çıkar. (Bu ateşin içinde) uzatılmış sütunlara bağlanmışlar. O, onların üzerine kapatılıp kilitlenecektir."

Bunlar, biriktirdikleri maldan güç alarak, başkalarını alaya alıyor, onlarla eğlenmeye kalkışıyor. Bu yüzden onların kalbini kırıyor, karşılığında da kendi kalplerini yakan ateşle cezalandırılıyor.

Bakara Sûresi 258. Ayette İbrâhim (as)'dan bahsederken: *"Allah kendisine mülk (hükümdarlık ve zenginlik) verdiği için şımararak rabbi hakkında İbrahim ile tartışmaya gireni (Nemrut'u) görmedin mi? İşte o İbrahim: Rabbim hayat veren ve öldürenidir, dediğinde O da: Hayat veren ve öldüren benim, demişti. İbrahim: Allah güneşi doğudan getirmektedir; haydi sende onu batıdan getir, dedi. Bunun üzerine kafir apışıp kaldı. Allah zâlim kimseleri hidayete erdirmez."*

Kasas Sûresi 78. Ayette Kârûn'dan bahsederken, ki Kârûn'un sadece hazinesinin anahtarlarını güçlü bir cemaat taşıyabiliyordu: *"Allah'ın sana verdiğiinden (O'nun yolunda harcayarak) ahiret yurdunu iste; ama dünyadan da nasibini unutma. Allah'ın sana ihsan ettiği gibi, sen de (insanlara) iyilik et. Yeryüzünde bozgunculuğu arzulama. Şüphesiz ki Allah, bozguncuları sevmez. Kârûn ise: O (servet) bana kendimdeki bilgi sayesinde verildi,*

demmişti. Bilmiyor muydu ki Allah, kendinden önceki nesillerden, ondan daha güçlü ondan daha çok taraftarı olan kimseleri helak etmişti. Günahkarlardan günahları sorulmaz (Allah onların hepsini bilir).”

Mâide Sûresi 100. Ayette: *“De ki: Pis ve kötü ile temiz ve iyi bir değildir; pis ve kötünün çokluğu tuhafına gitse (yahut hoşuna gitse) de (bu böyledir). Öyleyse ey akıl sahipleri! Allah’tan korkunuz ki kurtuluşa eresiniz.”* Bu âyet-i celîle, çokluğun her zaman ve her yerde kuvvet kaynağı olamayacağını, İslâm dînine göre; kemiyete değil, keyfiyete itibar edildiğini bildiriyor. Bu ölçü, maddiyatta böyle olduğu gibi, şahsiyette de böyledir. Malda helallik ve temizlik, insanda şahsiyet ve istikamet aranır.

Esasen, insanlar ile ellerindeki mallar, hatta işledikleri iş ve hareketler arasında bağlantı vardır. Nitekim, Nûr Sûresi 26. Ayette: *“Kötü kadınlar kötü erkeklere, kötü erkekler ise kötü kadınlara; temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlara yaraşır.”* Yani temiz insanların işi de temiz, kirliliğin insanın işi de kirlidir. Bu mânâda aynı sûrenin 16. Ayetinde: *“Onu duyduğunuzda: “Bunu konuşup yaymamız bize yakışmaz. Haşa! Bu, çok büyük bir iftiradır” demeli değil miydiniz?”* denilmek suretiyle, Müslüman’ın söyleyeceği sözü, iyice düşünüp

süzdükten sonra, konuşabileceği bildirilmektedir.

Tevbe Sûresi 25. Âyette şöyle buyurulmaktadır: *“Andolsun ki Allah, birçok yerde (savaş alanlarında) ve Huneyn savaşında size yardım etmişti. Hani çokluğunuz size kendinizi beğendirmiş, fakat sizi hezimete uğramaktan kurtaramamıştı. Yeryüzü bütün genişliğine rağmen size dar gelmişti, sonunda (bozularak) gerisin geri dönmüştünüz. Sonra Allah, Rasûl’ü ile mü’minler üzerine sükunetini (sükunet ve huzur duygusu) indirdi, sizin görmediğiniz ordular (melekler) indirdi de kâfirlere azap etti. İşte bu, o kâfirlerin cezasıdır.”* Bu hâdisede, mü’minlerin sayısı 12.000 kadar iken, karşı taraftan Havazin ve Sakiflilerin sayısı onun üçte biri kadardı. Bunun için çokluklarına güvenmiş ve onunla mağrur olmuşlardı. İçlerinde bazıları, bu mağruriyetle büyük konuşmalar yapmışlar, ‘biz bugün azlıktan yenilmeyiz’ diye söylenmişlerdi. Ama zaferin ve başarının çokluk ya da silah üstünlüğü ile değil, Allah’ın (cc) inayetiyle olacağını gösteren bir imtihana tabi tutulmuşlardır. Daha sonra da, bu imtihandan gerekli dersi aldıklarında, yine Allah’ın lütuf ve inayetiyle zafere mazhar olmuşlardır.

İslâm’da çokluk ya da çok mal kazanmak asıl değildir, hak ve adalet içinde helâl ve istikâmet esastır.

8 - Bir İbret Levhası : Bilindiği gibi Hayber savaşında kaleler günlerce kuşatma altında tutuldu, fakat sonuç bir türlü alınamıyordu. Bir gün Rasulullah (sav): *“Yarın sancağı öyle birine vereceğim ki, Allah ve Rasulü O’nu sever, O da Allah ve Rasulünü sever ve O’nun elinde Hayber fethedilecektir.”* Buyurdular. Mübarek Sahabeler o gece hep düşündüler, *‘acaba kime verecek’* diyorlardı. Hatta Hz. Ömer, *“Hayatta baş olma hırsı duymadım ancak o olayda ‘keşke ben olsam’ diye çok istedim.”* Diyordu. Sabah Sahabeler toplandı, herkes çok heyecanlıydı. Rasulullah (sav) içlerinden birini arıyor gibiydi. Sonra *“Ali nerede?”* diye seslendi. Hz. Ali’nin gözünden rahatsız olduğu biliniyordu. *‘O gözünden rahatsız Ya Rasulullah’* dediler, belki, onu devreden çıkarıp kendilerine zemin hazırlamak isteyenler de olmuştur. Hatta önüne gelerek kendilerinin seçilmesi için ayaklarının ucuna basarak boy göstermişlerdir. Fakat Rasulullah (sav) Hz. Ali’yi çağırttı, mübarek tükürüğü ile gözünü sıvazladı ve sancağı kendilerine verdi. Hz. Ali diyor ki: *“gözümde en ufak bir şey kalmadı, sapasağlam oldu.”* Hz. Ali, bu heyecanla hemen harekete geçerek oradan uzaklaşmak isteyince, Rasulullah (sav): *“Yâ Ali, acele etme. Ben seni oraya insanları öldür diye göndermiyorum. Senin elinden bir kişinin hidayet bulması, bir vâdi dolusu kırmızı deveden daha*

hayırlıdır.” Diye uyarıyor.

Hayber o bölgenin en verimli ve zengin yerlerindedir. Orada zafer kazanmak, ganimeti de düşündürebilirdi. Fakat gaye mal kazanmak, esir etmek, bolluk ve çokluk temin etmek değil, insan kazanmak ve insanlığın hidayetine vesile olmak idi. Buna rağmen, eğer bazı zamanlarda Müslümanlar bu esasa aykırı olarak, dünya çıkarlarını ve menfaatlerini gaye edinerek hareket etmişler, savaşlar yapıp, bazı yerleri fethedip ganimetler almışlarsa, bunlar dînen meşru değildir ve kesinlikle örnek alınamaz. Kötüler örnek olamaz. Dinî hükümler açıktır. Örnek alınması gereken böyle olaylar ve bu olaya sebep olan şahıslar değil, dinî hüküm ve kaynaklardır. Bunun da Müslümanlarca böyle bilinmesi çok önemlidir. Yer yer örnek alınmaması gereken bazı olaylar, delil gösterilerek yanlışlıklar meşrulaştırılmaya çalışılıyorsa da, bunlar dînen ve ilmen geçerli değildir.

Sûre-i Celîle’de, çoğunluğa dayandılarak hak sahibi olmayı hedefleyen hareketin ilmî ve ahlakî olmadığını, takip eden âyetler ispatlamaktadır.

Tekâsür kelimesi, karşılıklı çekişme, didişme ve yarışmayı ifade ediyor; teşacur ve tezahum gibi... Bu hareketin tâ kabre kadar sürüklendiği bildiriliyor. Burada, atıf harflerinden *Hatta* kullanılmıştır. Bu harfin bazı özellikleri vardır: gaye için olur ki, bu

gaye nihayet demektir, ondan öteye bir şey kalmıyor. Buna karşılık *ila* intiha için olur. Fakat *ila* ile varılan noktasından devam edilebilir. *Hatta* öyle değildir. yani müşrikler davalarını kabre kadar sürüklediler ama kabrin ötesini hesaba katmadılar. Zîra kabrin ötesinde hesaba katılacak hiçbir şeyleri yok, bunu düşünmüyorlar. Nitekim Mümtehine Sûresi 13. Ayette kafirlerin kabrin ötesinden ümitsiz oldukları bildiriliyor. Ayrıca *hatta*'da matuf ile matuf aleyh arasında ortaklık manası vardır. Yani müşrikler davalarına çokluklarını delil olarak göstermekte ne kadar cehalet ve sefalet göstermiş iseler, bu davayı kabirlere taşımakla da bir derce daha aşağı cehalet ve sefalet göstermişlerdir.

Âyette geçen '*Zürtüm*' ziyaretten gelir ki, ziyarete saygı, ihtiram manası olduğu gibi, medet bekleme faydalanma manasına da kullanılır. Bundan da onların ölümlerinden ve kabirlerinden destek bekledikleri görülmektedir. Ayrıca buradaki ziyaretten maksat, hayat boyu yaşadıkları gaflet ve faydasız şeylerle oyalanmaları, ölüp kabre varmalarına kadar devam etti. Yâni hayatlarında bu gafletten dönerek tövbe etmeleri ve kendilerine gelmeleri de söz konusu değildir, demek suretiyle aldanmalarının ne kadar derin ve sürekli olduğu anlatılmaktadır.

"Kella sevfe ta'lemune sümme kella sevfe ta'lemum."

Sonra ayette, "*küm*" ve "*tüm*" zamirleriyle bizzat yüzlerine hitap edilmesi utandırma bakımından da önemlidir.

Ayette "*kella*" öyle değil, bilmiyorsunuz, sonunu görmüyorsunuz, hesabınız yanlıştır, takip ettiğiniz yol çıkmaza gidiyor. Yaptığınız işin yanlışlığını bilmediğiniz için hem yanlışlık yapıyor hemde cehaletinizi ısrarla sürdürüyorsunuz. Bu iki kat daha büyük kabahattir, bir şeyi bilmiyorsunuz, bildiğinizi zannediyorsunuz. Buna cehl-i mükâab ve cehli mürekkep derler ki, en tehlikeli cehalet budur. Hem yanlış iş yapıyorsunuz, hem de işin yanlış olduğunu öğrenmek istemiyorsunuz. Ama sonunda mutlaka anlayacaksınız. O zaman da anlamanızdan ve gerçekleri görmenizden faydalanma imkanınız kalmayacak. O halde bırakın o faydasız, hatta zararlı şeyleri de kendinize gelin ve ilerisi için kurtarıcı olan yola girin! "*Kella*" da bir de azarlama manası bulunduğundan sizin bu uğraştığınız şeyler küçük sayılacak ya da yok denecek cinsten kabahatler değildir. Bunlar sonunda size çok pahalıya mal olur, pişmanlığınız büyük olur, manasını taşımaktadır.

9 - İlimin Sebepleri : Cehalet mazeret değildir, cehaletin giderilmesi için faydalanılması gereken ilmî kaynaklar üçtür: Akl-ı Selim, sağlıklı duyu organları ve doğru haber. Kendini beğenenlerin akıl ve duyu organlarından tereddütleri olmuyor ancak doğru haberle ilgili bazı şeyleri anlatalım.

Hiç bir tereddüde yeri olmayan haberler, Peygamberlerin verdiği haberlerdir. Tabi bunlara inanmayanlar için diyeceğimiz yok. Ama bir dîne, bir Peygambere inandığını söyleyen insanların, dinî haberlere önem vermemesi ve hayatlarında bunları hesaba katmaması olacak şey değildir. Hem dîni kabul ettiğini söyleyecek, hem de dîni bağlayıcı kabul etmeyeceksin. Din ne derse desin ben bildiğimi okurum diyeceksin, işte bu olmaz. Ya bir dînin vardır ki o seni bağlar, ya da sen hiçbir dîne inanmıyorsun dînin, hiçbir şeye seni bağlamadığını açıklayacaksın. Şahsiyetin gereği budur. Aksi halde hiçbir şahsiyet sahibi olamaz ve tutar tarafı bulunmaz. Öyle ya, inandığı bir şey yoksa, ne ile tutulur? Her hal ve zamanda ya kafasına esen, ya da dışarıdan kendisine söylenen sözlerin esiri olur ki, yeri ve durağı belli olmaz. Bunların çarpıcı örneği Hac Sûresi 31. Ayette verilmektedir. Burada biz, din bağlayıcı olacak derken dîne aykırı hiçbir şey yapamaz diye anlatmak istemiyoruz. Aslında yapmamalıdır. Fakat insan

insandır ve her zaman hataya düşmeye mahkumdur ve onun için Peygamberimiz; **“her insan hatalıdır, hatalıların en hayırlısı tövbe edendir.”** buyurur.

Demek ki Müslümanlar, ilmin kaynağı olarak dinî kaynakları esas alacaklar. Dinî kaynaklara göre ise çoğunluk, ilim ve haklılık delili sayılamaz.

10 - Cemaat Ne Demektir?: Gerçi Rasulullah (sav)’in: **“Aman ha cemaatten ayrılmayın. Allah’ın eli cemaatin üstündedir. Sevad-ı a’zamı (daha büyük cemaati) bırakmayın cemaatten ayrılan cahiliyet ölümü ile ölmüştür.”** Gibi haberleri vardır. Rasulullah (sav): **”Size iki şey bıraktım ki, eğer onlara sadakatle bağlı kalırsanız, asla yanılmaz, sapıklığa düşmezsiniz; Allah’ın kitabı Kur’an-ı Kerim ve Benim sünnetim. Bunlara bağlı kalırsanız, havuzumun üzerinde buluşuncaya kadar ayrılmazsınız.”** Âl- i İmrân Sûresi 103. Ayetinde de: **“Allah’ın ipine sımsıkı sarılın ve ayrılmayın.”** Buyurulmuştur.

Bu konuyu enine-boyuna uzunca araştıran İmam Şatibi El-İ’tisam isimli kitabında şu cümlelerle özetlemişlerdir: **“Sevad-ı Azam ve cemaat diye takdim edebileceğimiz ve tanıyacağımız toplum, herhangi bir cumhur cemaat değil, Allah’ın kitabına ve Rasulullah’ın sünnet-i seniyyesine uygun olarak toplanmış ve başlarına imam tayin etmiş olup,**

birliklerini temin etmiş olan cemaattir.” Demişlerdir. İbnu Kayyım da İlamul-Muvakki’nde aynı şeyler kaydeder.

Belki halk arasında en çok üzerinde durulan, en çok konuşulan kelimelerden biri birlik ve beraberlik sözcüğüdür. Fakat bunun ne ifade ettiği ve birlik ve beraberliğin hangi merkezde yapılması gerektiği üzerinde durulmamaktadır. Televizyonlarda, siyaset meydanlarında konferanslarda hatta câmi kürsülerinde hep bundan bahsedilir, buna davetiye çıkarılır, fakat merkez adresinin verilmesi işlerine gelmez. Bir Allah’a kulluk ve O Allah’tan gelen hükümlerde birleşerek emirleri yerine getirmek, yasaklarından sakınmak ve sakındırmak, pek cazip gelmiyor. Zira insanlık aleminde o kadar çok ilahlar oluştu ki, kimlerin hangi ilahlar etrafında toplandıkları bilinmez olmuştur.

Zuhruf Sûresi 54. Âyette: *“Firavun kavmini hafife aldı... onlanra kendisine boyun eğdiler. Onlar yoldan çıkmış kavimdir.”* Buyurulur. Kasas Sûresi 38. Âyette de: *“Firavun: Ey ileri gelenler! Sizin İçin benden başka bir ilah tanımıyorum dediği bildiriliyor.”* Zihniyetlerde toplum üzerine hakimiyet kurarak, sevmiyorum ve istemiyorum ama ekmeğimin hatırı için senin yanında yer alıyorum, dedirten ve bu tip insanları yetiştirmek üzere her çareye baş vurarak,

tek tip insan yetiştirme uygulamalarını tahakkuk ettiren insanların etrafında topladıkları çoğunluk, hangi hakkı ve adaleti tecelli ettirir. Bunlar hak ve adaleti tecelli ettirecek faaliyetten korktukları için, onları engelleme gayreti içinde olurlar.

Zira bu tip zihniyetlere göre hak ve üstünlük ölçüleri hep maddi olmuştur, manevi taraflar kaale alınmamıştır.

Bakın, Bakara Sûresi 247. Ayette: *“Peygamberleri onlara; Bilin ki Allah, Talut’u size hükümdar olarak gönderdi dedi. Bunun üzerine: Biz, hükümdarlığa daha lâyık olduğumuz halde, kendisine servet ve zenginlik yönünden geniş imkânlar verilmemişken, o bize nasıl hükümdar olur? dediler. “Allah sizin üzerinize onu seçti, ilimde ve bedende ona üstünlük verdi. Allah mülkünü dilediğine verir. Allah her şeyi ihata eden ve her şeyi bilendir.” dedi.”* Buyurulur.

Görüldüğü gibi insanların kalpleri ve düşünceleri hangi zamanda olursa olsun yani, binlerce sene önceki kafirlerle bugünün kafirleri birbirine benziyor. Aynı zamanda binlerce yıl önceki müminlerle şimdiki müminler arasında da benzerlik vardır. Zira müminlerin bağlanma merkezi, Allah’a ve dîne tâbi olmaktır, inkârcıların bağlanma merkezi havaî ve shevî arzulardır. Bunların her ikisinin de uygulamaları

vardır ve ilelebet de devam edecektir. Fakat bunlardan dünyevî olanlar peşin menfaatleri takip ederlerken, âhireti hedef seçenler, dünyanın aldaticılığına esir olmadan yollarına devam ederler. Ancak şunu görüyoruz ki, mânâ âlemini tercih edenlerin tâkip ettikleri çizgi, dünya âleminde de daha rahat ve huzurludur. İlim ve tarih de bunu tasdik ediyor. O halde, madem ki hem dünyamızı rahat yaşayacağız hem de ahiretimizi kazanacağız. Bu teminatı veren çizgiyi takip etmek daha akıllıca iş olmaz mı? Onun için bu çizginin dışına çıkanların akılda ve ilimde yeterli olduğunu söyleyemiyoruz ve onun için üzerinde durduğumuz Âyet-i celîlede: **“İş, sizin hesap ettiğiniz gibi değil. Sonradan anlayacaksınız.”** Buyruluyor.

Atıf harflerinden olan **“sümme”** ertelenmiş zaman ve rütbe anlatır. Yâni, bir zaman sonra anlayacaksınız. Hatta bu zamanlar tekrar tekrar hatırlatılıyor ki, peşi peşine kim bilir ne kadar zamanlar bilecek, anlayacak ve pişmanlık duyacaktır. **“Bunu alimlerden başkası anlayamaz.”** (Ankebut: 43).

Bunların ilimleri olmadığından dolayı ileride peş peşe defalarca pişmanlık duyacakları hatırlatılmaktadır. Kim bilir kaç defa hangi yerlerde pişmanlıklar ortaya çıkacaktır.

Zîra **“sevfe ta’lemune sümme kella sevfe ta’lemun”** tabirleri oldukça ağırlıklı ve vurgulu

ifadelerdir. Burada ölüm meleği kendilerine geldiği zaman onları uyarıyor. Kâf Sûresi 21. Âyette şöyle buyruluyor: **“Herkes, yanında bir sürücü ve bir de şahitle beraber gelir. Andolsun sen bundan gaflette idin; derhal biz senin perdeni kaldırdık. Bugün artık gözün keskindir (denir).”** Bir hadîs-i şerifte; **“insanın ölümü yaklaşıncaya, melekler onun durumuna göre kefen getirip gelirler. İyi insanların ruhları yağdan kul çekilir gibi rahat alınır, kötü insanların ruhları ise kirli yapağıdan paslı demir çekilir gibi alınır. Karşılaşacakları bütün merhaleler gözleri önüne serilir. Cennetlikler onun şevki ve lezzetiyle hiç acı duymadan canlarını verirler, kötü insanlar da, gözleri tavana takılıp, korkunç manzaralar karşısında boğuşarak, sıkıntılar içinde canlarını verirler. Pişmanlık işte buradan başlayarak, kabirde, kalkışta, hesapta, terazide, sıratla... merhale merhale acılar, pişmanlıklar ve sıkıntılar duyacağı ve bileceği”** beyan buyrulmaktadır.

“(Yine) Â’râf ehli simalarından tanıdıkları birtakım adamlara seslenerek derler ki: “Ne çokluğunuz ne de taslamakta olduğunuz büyüklük size hiçbir yarar sağlamadı.” (Â’râf: 48)

Ayrıca cennet ve cehennem ehli arasında yer yer konuşmalar karşılıklı çağırışma ve tartışmalar Kur’an-ı Kerîm’de levhalar ve tablolar halinde takdim

edilmektedir. Bunlardan Â'râf: 28 -51 , İbrahim: 20 - 22, Bakara : 164 - 167, Ahzâb : 66 - 68 ve Hadîd: 14. Âyetlerinde çok düşündürücüdür. Ayrıca Meryem Sûresi 71. Âyette her insanın cehenneme uğrayacağı haber verilmektedir.

İlim bunlardır, bunların verdiği haberler elbette yerini bulacaktır. Akl-ı selim sahibi insanlar, bu haberlere kulak verecek ve ona göre de kendilerini ayarlamaya çalışacaklardır. Bunlar anlaşılacak meseleler değildir. Allah, kullarını kaldıramayacağı yüklerle mükellef tutmamıştır. Yaradılışında da bunları tartıp ölçecek cihaz ve meleklerle donatmıştır.

Bunları mutlaka ilmel yakîn ve aynel yakîn ile bileceği haber verilmiştir. Anlamaları için de çeşitli örnekler verilmiş, bütün bunların bir hesabı olduğunu da bildirmiştir.

“Kella lev ta'lemune ilmel yakini letaravunnal cahime sümme letervünneha aynel yakin.”

Ayette geçen “lev” kelimesi, menfiyi müsbet müsbetide menfi yapmak için kullanılan bir edattır. Buna göre; hayır öyle değil, eğer bilseydiniz, yaptığınız yanlışlıklara ve oyalayıcı eylemlere aldanmazdınız. Keşke bilseydiniz! Gerçekten ilim sahibi olsaydınız, ileriye görseydiniz bu yanlışlıklara kapılmayacaktınız. Bilseydiniz olmayacaktı, bilmediğiniz için oldu.

Rasulullah (sav): ***“Ben size bir iş hakkında emir verdiğim zaman gücünüzün yettiği ölçüde onu yerine getirin, bir şeyi de yasakladığım zaman ondan da sakının.”*** Buyurmaktadır. Burada emirlere riayet hususunda ***“gücünüzün yettiği nispette”*** kaydı varken, yasaklarda bu kayıt yoktur. Yani yasaklar terk edilmek suretiyle yerine getirilecek şeylerdir, terk etmek için güce ihtiyaç yoktur. Ayette geçen tekasür zımnen yasaklanmıştır. Bilen ve aklı eren insanlara düşen, bu yasaktan sakınmalarıdır. Bunu yapmadıklarına göre akılları yetmiyor, ilimleri kavramıyor demektir. Kavrasa yapmazlardı.

“Melekler yüzlerine ve ayaklarına vurarak ve “Tadın yakıcı cehennem azabını” (diyerek) o kafirlerin canlarını alırken onları bir görseydin!” Enfal: 50. Burada “lev” kelimesinin cevabı mahzuftur (zikredilmedi), eğer onu görseydin işin vahametini ve tehlikesini anlardın demektir.

“İşte o zaman (görecekler ki) kendilerine uyulup arkalarından gidilenler, uyanlardan hızla uzaklaşırlar ve (o anda her iki taraf da) azabı görmüş, nihayet aralarındaki bağlar kopup parçalanmıştır. (Kötülere) uyanlar şöyle derler: Ah, keşke bir daha dünyaya geri gitmemiz mümkün olsaydı da, şimdi onların bizden uzaklaştıkları gibi bizde onlardan uzaklaşsaydık! Böylece Allah onlara, işlerini,

pişmanlık ve üzüntü kaynağı olarak gösterir ve onlar artık ateşten çıkamazlar.” Bakara: 166-167.

“(Rasûlüm!) De ki: “İşte bu, benim yolumdur. Ben Allah’a çağırıyorum, ben ve bana uyanlar aydınlık bir yol üzerindeyiz. Allah’ı (ortaklardan) tenzih ederim! Ve ben ortak koşanlardan değilim.”” Yusuf: 108.

Doğru haberi ve ilmi esas alanlar, bunları idrak edecek ve bu ilimle ileriye girecektir. Ama diğerleri de zanla ve şüpheyle değilde yakîn ile baksalar ve ilmî yakîni idrak etseler bu tehlikeli yollara girmezlerdi. Bunlar Allah ve Rasulü tarafından bildirilmiştir. *“Allah bilir, siz bilemezsiniz.”* Bakara: 216. Sonra gözlerinizle göreceksiniz (Aynel yakîn), elbette göreceksiniz. Keşke bunları bilseydiniz de bu gaflete düşmeseydiniz!

“İçinizden, oraya (Cehennem) uğramayacak hiç kimse yoktur. Bu, Rabbin için kesinleşmiş bir hükümdür. Sonra biz, Allah’tan sakınanları kurtarıyoruz; zalimleri de diz üstü çökmüş olarak orada bırakıyoruz.” Meryem: 72. *“Ve: Şayet kulak vermiş veya aklımızı kullanmış olsaydık, (şimdi) şu alevli cehennemin mahkumları arasında olmazdık! diye ilave ederler. Böylece günahlarını itiraf ederler. Artık (Allah’ın rahmetinden) uzak olsun, o alevli cehennemin mahkumları!”* Mülk: 10 -11.

Azhab Harbinde Rasulullah (sav) ve ashabını ikinci namazından alıkoyan yahudilere Rasulullah (sav) beddua ederek: *“Allahım! Onların kalplerini ve evlerini ateşle doldur. Bizi ikinci namazından alıkoydular.”* Buyurmuşlardır.

Yukarıda açıklandığı üzere Allah’a itaatten alıkoyan her iş batıldır. İnsanların tümünü içine alan ve ihmal etmeleri caiz olmayan mutlaka korunması gereken tabiiî haklar vardır:

11 - Beş Temel Maksat : Bunlara bazen külliyat, bazen de makasıt adı verilir ki beş temel esastır, hiç bir dinde bunların ihmalî caiz değildir. Bu haklara hâlel getirecek başka şeylerle meşgul olunarak bunların ihmal edilmesi, bütünü ile insanlık suçudur. Bunlar:

1- Dini muhafaza etmek vaciptir, dini fert ve toplum muhafaza edecektir. Hatta toplumda devlet olma ihtiyacının birinci derecede müeyyidesi dindir. Zira insanların din ve vicdanlarına yapılan müdahale en büyük zulümdür. Mallarına ve canlarına yapılacak saldırıdan daha ağırdır. İnsan malıyla ve canıyla dinini korumaya ve kurtarmaya çalışır fakat hiçbir zaman malını ya da canını kurtarma adına dininden vazgeçmez. Bundan dolayı, insanı dininden, dinî eğitim ve öğretiminden men etmek kadar ağır sayılacak

başka bir zulüm düşünülemez.

Bugün toplumumuzda dine müdahaleler, din eğitimini engellemeler, dinî eğitim veren bazı fakültelerin diplomalarını iptal etmeler bu sahada eğitim görmüş insanları kamu hizmetinden mahrum bırakmalar, irtica ve mürteci adı altında yapılan ayrımcılıklar, inandırıcı olmadığı gibi tarihin kapkara bir sayfasıdır. Milletini diniyle, inancıyla, geçmişiyle ve tarihiyle bağdaşmamaktadır. Bunlar çağdaş medeniyet adına parmak çokluğuna dayandırılarak yapılıyor ki, bu tatbikatı ne medeniyet, ne çağdaşlık, ne insan hakları ve ne de akl-ı selim kabul edebilir.

2- Aklın muhafazası vâciptir. İnsanı insan yapan aklıdır. Akla hâlel getirecek şeyler insanlığa aykırıdır. Gerek hür olarak düşünmek aklını çalıştırmak ve gerekse düşündüğünü açıklamak, aklın korunması gereken yönlerindedir. Onun için dinimizde alkol ve uyuşturucu maddelerinin kullanılması yasaklanmıştır. Bunu inkar eden dinden çıkar, açıktan bu yasağa uymayan fasık damgası alır, Müslüman toplumu arasında güvenilirliğini yitirir. Şahitliği kabul edilmez duruma düşer. Nitekim bunların toplumumuzda bir çok olumsuz hadiselerle sebebiyet verdiğini biliyor ve görüyoruz. Yüzlerce trafik kazası, binlerce ailenin yıkılması, cinayetler, kavgalar, bunlar

sonucunda milli servete verilen büyük çapta zararlar, ayrıca fuzulî vakit öldürmeler, hep bunların zararlı sonuçları arasında bulunuyor. Buna karşılık memleketimizde her yeni resmî ya da özel müesseseler açılıyorken, törenlerin ayrılmaz bir parçasıymış gibi, baştaki insanların milletin gözü önünde ve televizyonlarda reklamları yapılarak kadeh tokuşturmaları, toplumda çoğunluğu teşkil etmediği halde, bu kâbil tatbikatı geçerli kılan kanunlar, parmak çokluğuna dayandı, demekle meşru sayılır mı?

3- Can emniyeti, canın muhafaza edilmesi bir hak olarak vâciptir. Kur'an-ı Kerîm'de: "***Bir insanı öldüren, bütün insanları öldürmüştür gibidir.***" Buyrulur. Rasulullah (sav): "***İnsan Allah'ın binâsıdır, onu yıkan lânetlenmiştir.***" Buyurur. Ancak bazı hallerde ölümü hak eden insanlar için ancak ve yalnızca kanun adına ve adâlet karşısında ölümüne hüküm verilir. Hiçbir suretle fertler onun ölümüne hüküm veremez. Bu husus en çok katiller için geçerli olup, orada da öldürülenin yakınlarının iradesi geçerlidir, bağışlanması teşvik edilir. Müslümanlar arasındaki kardeşliğin bununla da kopmadığını haber verir. "***Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında size kısas farz kılındı. Hüre hür, köleye köle, kadına kadın (öldürülür). Ancak her kimin cezası, kardeşi (öldürülenin velisi) tarafından bir miktar bağışlanırsa***

kardeşine iyilikte bulundu, artık (taraflar) hakkaniyete uymalı ve (öldüren) ona (gereken diyeti) güzellikle ödemelidir. Bu söylenenler, Rabbinizden bir hafifletme ve rahmettir. Her kim bundan sonra haddi aşarsa muhakkak onun için elem verici bir azap vardır.” Bakara: 178. Yani burada bağışlama hakkı öldürülenin velisine aittir. Bu hakkı başkası kullanamaz. O bağışladığı takdirde içi rahatlamış ve sükun bulmuştur. Bir daha da kalkıp ona düşmanlık göstermez, ona karşı kin tutmaz. Karşı tarafta hasımları tarafından bağışlandığı için minnet ve huzur duyarlar, barış olur. Ama bu hak onun elinden alınır, başkaları tarafından kullanılırsa onun kını daha da çok kabarır, daha büyük fitnelere düşebilir. Onun için Kur’an’da **“Kısasta hayat vardır.”** Buyurulmuştur.

Burada doğum kontrolü adı altında nice yavruların yok edilmesi gözden uzak tutulmamalıdır. Eşler arasında çocuk sayısını normal bir sayıda tutmak istiyorlarsa, eşlerin karşılıklı anlaşmaları ve rızaları dahilinde ananın sağlığına hanel gelmemek kaydıyla herhangi bir müdahale yapılarak önlenabilir. Çocuk oluştuktan sonra imha etme salahlıyeti kimseler için yoktur.

4- İrzın-namusun muhafazası vâciptir, onun için zîna haram kılınmıştır. Zînanın haramlığı da dînin zaruriyatındandır (olmazsa olmaz hükümlerindedir).

İnkâr eden dinden çıkmış olur. Nâmusun ve iffetin muhafazası insanlığın ayrılmaz özelliğidir. Tarihin hiçbir devrinde zîna normal karşılanmamıştır. Bazen ferdî temayüller müstesnadır ve bunlar şazdır. Duru kafa, kalp ve vicdanla düşünüldüğü taktirde bunun önemi anlaşılabilir. Yani dîni hesaba katmazsak dahi, aklen bunun çirkinliğini tespit edebiliriz. Bu zîna edilen kadınlar mutlaka birinin kızı, birinin karısı, kız kardeşi ya da anasıdır. Kim bunların zina etmesine razı olabilir. Eğer buna rıza gösterebilen birileri çıkarsa bunlar insanî fıtratlarını kaybetmiş, hayvanlaşmışlardır. Bunun sahip çıkılacak yanı yoktur. Eğer buna sahip çıkan olursa, ki bununla ilgili, Yıldırım Aktuna’nın Devlet Bakanı iken bir yazısını okumuştum, bunun zaten bir Müslüman olmayacağı açıktır. Fakat bir insan olarak bu toplum bunu nasıl kabul ediyor diye hayret etmişim. Şöyle diyordu:

“İnsanları başkaları ile ilişki kuruyor diye ahlaksız nitelenmemek gerekir. Ahlak insanın cinsiyetinde değil, vicdanındadır. Bu konularda, ahlaksız davranıyor diye diğer kadınlara sorumluluk yüklemek çağdışıdır, yanlış bir şeydir. Bundan kurtulmak için de, insanları daha çağdaş bir şekilde eğitmek gerekir. Bu eğitimde ailede başlar.” (11.4.1192 Milli Gazete’den.)

Bu sözler, bir sağlık bakanı, zamanında bir hükümet sözcüsü olan bir kişiye aittir. Bu zihniyette kişilerin temsil ettiği hükümet, o parti ve o partide buluşan insanlar hakkında bir kanaat vermiyor mu? Zina kadınlar hakkında ne ise erkekler hakkında da aynıdır, fark yoktur.

12 - Demokrasi Adına Zulüm : Gerçi son zamanlarda TBMM'den bununla ilgili yüz kararı bir karar çıktı. Zina suç olmaktan çıkarıldı! Buna evet diye kalkan parmaklar bunun hesabını nasıl verecekler. Üzerinde durduğumuz bu surede, *“eğer bilseydiniz”* (bunları yapmazdınız) diyor. Ben yeminle diyorum ki, burada kalkan parmaklar Kur'an'a, Âhiret'e ve hesâba inansalar ve onu ilmîl yakîn ve aynel yakîn bilseler bunları yapmaz, yapamazlardı. Bunların oluşturduğu bu şenaatten daha şeni olanı, bunlardan sonra, halen kendilerini Müslüman olarak görmeleri ve kendilerini Müslümanlardan saymalarınıdır. Bunlar İslâm'ı değilde herhangi bir semâvî dîni kabul ettiklerini söyleyeceklerse, bunların tecdîdi îman ve tecdîdi nikâh ile bu yaptıkları din dışı davranıştan tövbe ve istiğfar ile Allah'a sığınmaları gerektiğini din adına açıklıyorum.

5- Malın muhafazası vâciptir. İslâm'da hırsızlık cezayı gerektiren bir suçtur. Kimse kimsenin malına

el uzatma hakkına sahip değildir. Mal sahibinin rızası dışında birilerinin malından faydalanılamaz. Hatta birinin izni ve rızası olmadan değneğini alıp kullandıktan sonra iade etmesi dahi caiz değildir. Bu hususta devletin de hassas davranması gereklidir. İslâm dînine göre, hırsızın eli kesiliyor. Fakat hırsızlık olayı, resmiyete intikal etmeden önce, taraflar arasında anlaşmak suretiyle meseleyi sonuca bağlamaları güzel bir şeydir. Din, bunu teşvik ediyor. Ama resmîyete girdikten sonra, adâlete müdâhaleyi kesinlikle kabul etmiyor. *“Resmîyete intikal eden adlî meseleye müdâhalede bulunana Allah lânet etsin.”* Denilmek suretiyle adlî müessesenin bağımsızlığını ifâde ve beyân buyurmuşlardır.

Meşhurdur, Benî Mahzum kabîlesinden Fatıma adlı birisi hırsızlık meselesiyle Rasulullah'a intikal etmiş, Rasulullah'ın çok sevdiği (Hibbünnebi) Üsâme aracı yapılmak istenmiş, Rasulullah Onu: *“Ey Üsâme, Allah'ın bir hükmünü icra etmekten vazgeçirmek üzere şefaâtçi mi oluyorsun, biliyor musunuz sizden öncekiler ne ile helâk oldular. Onlardan güçlüleri hırsızlık edince ona bir şey demediler, zayıfları hırsızlık edince de cezalandırdılar. Allah'a yemin ederim ki, bu Fâtıma Beni Mahzum'dan olan Fatıma değil de, Allah Rasulü Muhammed'in (sav) kızı Fatıma olsa bu ceza yerine getirilecektir.”*

(Ebu Davut: 4/538) **“Kendi aranızda birbirinizi bağışlayın, ama Bana gelen meselede had vacip olmuştur.”** demek süretiyle Üsâme uyarılmıştır.

13 - İslam’da Mâlî Siyâset : İslâm’ın mâli siyâsetine bakılırken zekâtı göz ardı etmek mümkün değildir. Din; malın zekâtını zenginden alın fakire verin diyor. Böylece iki sınıf arasındaki münasebeti düzenliyor. Zengin fakire zekâtını verdiği için huzurludur. Bir yandan fakirden gelmesi muhtemel olan hıyanetin önünü almış, diğer yandan da âhiret azığına fakirin omzunda önceden gönderildiği için, hem bu hamallığını yapan fakire minnettardır hemde kalan malının helâl olmasına da aracı olduğundan memnundur.

Fakir de zenginin malından payını aldığına göre, zenginin malı gözüne batmıyor, “Allah onlara daha çok versin, nasıl olsa bizim de payımız çıkıyor”, diyebiliyor. Fakirin hakkı olan zekâtı almak üzere fakirler adına zenginelere harp ilan eden yegâne nizamın İslam nizamı olduğu da unutulmamalıdır.

Böylece, zenginlerin mal varlıklarından ileri gelmesi söz konusu olan çokluktan şımarma ve mağrur olma tehlikesinden korunmuş ve karşı tedbir alınmış oluyor. Malın sahibi Allah’tır kulun elinde emanettir, o ancak emanetçidir. Bu beş şeyin yerini korumamak

insanlık suçudur.

“Sümme letiis’elünne yevme izin anin naîm”

“Daha sonra elbette ve elbette nimetlerden sorulacaksınız.” Kuvvetli te’kid edatıyla cehennem görüleceği ve sonra da mazhar olduğu nimetlerden sorguya çekileceği haber verilmektedir.

“İnsan başıboş bırakılacağını mı zannediyor?”

Kıyamet: 36. Nimet, külfet karşılığı tabii bir kanundur. İnsan olarak içinde yaşadığımız nimetleri saymakla bitiremeyeceğimiz, her zaman, her halde bir nimetin içindeyiz, en kötü halde bulunduğumuz zamanlar dahi üzerimizde nimet vardır. Bunu düşündürmek üzere Şeyh Sadi Şirazi güzel bir deyim ifade ediyor: **“Rüzgar, ay, güneş ve felek senin ekmeğini temin edip, gafletle yememen için, hizmetine tashir (emrine musahhar kulındı) edilmişlerdir. O büyük güçleri senin emrine tahsis eden kudreti düşünmeden, o nimetlerden faydalanmak insafsızlıktır.”** El-hak öyledir, bunların tasarrufu insanın elinde değildir.

İşte bu gaflet bir türlü ahmaklık ve sefalettir ki, mazhar olduğu nimetin nereden geldiği düşünülmemektedir. Bundan dolayı Allah’a ubudiyet ve teslimiyet izhar edilmemektedir. Bu nimetlerin kaynağı başka sebeplere bağlanmaktadır. Bu ise en büyük zulümdür. Hz. Lokman’ın oğluna nasihatleri arasında bunu hatırlatmış, şirkin ve nankörlüğün en

büyük zulüm olduğu dikkatle vurgulanmıştır. Ayrıca şükürün, nimeti arttıracığı ve nankörlüğün, o nimetin hasreti içinde azaba duçar kılacağı bildirilmiştir. Nimetlere karşı nankörlük ve isyanlar üzerinde ısrar (maazallah) insanı küfre götürür.

“Bir ülkeyi helâk etmek istediğimizde, o ülkenin zenginlik sebebiyle şımartmış elebaşlarına (iyilikleri) emrederiz; buna rağmen onlar orada kötülük işlerler. Böylece o ülke, helâke müstahak olur; biz de orayı darmadağın ederiz.” İsra : 16. Çoğu kez varlığın ve nimetin verdiği sarhoşluk, alkolün verdiği sarhoşluktan ileri götürür. Onun için Rasulullah (sav) **“Ben sizin azlığınızdan ve fakirliğinizden korkmuyorum, çokluğunuzdan ve zenginlikle azmanızdan korkuyorum.”** Buyurmuşlardır. İnsan çok kere bir şeylerin üzerine ısrarla gider, bazı şeylerden de kaçır. Cenab-ı Hak ise: **“Sizin için daha hayırlı olduğu halde bir şeyi sevmemeniz mümkündür. Sizin için daha kötü olduğu halde sevmeniz de mümkündür. Allah bilir, siz bilmezsiniz.”** Bakara: 216.

Bazı şeylerin insanı aldattığı, onu şımarttığı muhakkaktır. Bunlardan zarar görmeden kurtulmanın yegâne çâresi ve ilacı dîni terbiyeye riâyet edebilmesidir. Dînin terbiyesi ilim gereğidir. Dînin gösterdiği terbiyenin üstünde ilim iddia eden olursa

inanılmasın, kulun tabiatını ve onun terbiyesini ve o terbiyenin ilacını onu yaradan Allah’tan başkası daha iyi bilemez. **“Yaradan bilmez mi hiç? O, en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdardır.”** Mülk: 14. Madem ki öyledir ve madem ki Müslüman olduğumuzu iddia ediyoruz, yolumuz dinin yoludur.

O din bizim sorgulanacağımızı söylüyor, ki elbette doğrudur. **“Elbette kendilerine peygamber gönderilen kimseleri de, gönderilen peygamberleri de mutlaka sorguya çekeceğiz!”** A’raf: 36.

Rasulullah, Veda hutbesinde birtakım dinî temel meseleleri ve insan haklarını açıkladıktan sonra, ki Veda Hutbesi meşhurdur, hitap ettiği cemaate sordular. Cemaat rivayete göre yüz bin kişi idi: **“Ben size tebliğ ettim mi?”** Onlar da: **“Evet Tebliğ ettiniz, emaneti yerine getirdiniz, görevinizi yaptınız.”** Dediler. Bunun üzerine işaret parmağını kaldırarak: **“Allahım! Sen şahit ol!”** diyerek üç defa tekrarladılar. Allah şahit, O (sav) tebliğ etti.

Kıyamet gününde bizlerden sorulacak; **“Size peygamber geldi mi, din getirdi mi, dini sünnetleriyle size açıkladı mı?”** Ümmet bunlara hayır mı diyecek, gelmedi bilmiyoruz, duymadık mı diyecek? Mâide Sûresi 3. Âyetinden şunlar o gün için nâzil oldu:

“Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamaladım ve sizin için din olarak İslâm’a razı oldum.”

Bu olaylar Arafat sahasında gerçekleşti, Rasulullah son kongresini orada yaptı. Bu gerçekler orada açıklandı. Din kemâle erdi. Dînin eksigi-gediği kalmadı, bu dine bir şey ilâve edilemez, bu dinden bir şeyler çıkarılamaz. Din kemâle ermiştir, zirveye ulaşmıştır, artık yukarıya doğru atılacak bir adımlık, bir satımlık, bir milimlik yol kalmamıştır. Buna bir şeyler ilâve etmeye kalkışmak, şaşkınlıktır, şımarıklıktır, küfürdür. İçinden bir şeyler çıkarmaya kalkışmak, sefalettir, zilletir ve beyinsizliktir. Din dindir, onunla oynanmaz, onun üzerinde tasarruf yapılmaz, hükümlerini değiştirmeye el vermez. Kevnî nizam içindeki kanun neyse, insan hayatı üzerindeki kanun da odur. Nasıl ki, güneş batıdan doğmaz, nasıl ki taş aşağı düşer, nasıl ki insan ayakla yürür, ağızla konuşur, kulakla duyar.

Bu kanunlar birbirine bağlıdır, müdahale ve tadilat kabul etmez. Bir bak, bir daha bak, yine bak, nizam içinde bir bozukluk görebiliyor musun? Mülk Sûresi 4. Âyeti dikkatle oku! Düşün!

Senin çokluk, çoğunluk ve parmak dediğin bunlardan hangisine müdahale edebilir. Bana çok tesir ettiği için unutmuyorum ve burada kaydediyorum.

Başı örtülü iki kız öğrenci sıkıntılarını Prof. İhsan Doğramacı’ya şikayet ediyorlar, hoca onlara nasihat ediyor: **“Kızım, dinimizde devlete itaat vardır.”** İçinden istedim, kızlar bir daha soraydılar; **“Hocam, devletin de itaat edeceği bir makam var mı?”** Beyler, aldatmayın, oynatmayın, oyalamayın ve sapıtmayın! Ne yaptığınızın farkında mısınız? Bu oyunları, bu sefaleti ve bu beyinsizliği anlamak için Müslüman olmaya da gerek yok, insan olmak yeter, hatta hissiyat sahibi hayvanlar bu tefrika ve istihzadan ezâ duyar. Bunlar sorulmasın mı?

Allah, bütün kuların Allah’ı ise, kimsenin hakkını kimseye vermeyeceğini, kimsenin yükünü kimseye yüklemeyeceğini vad ettiğine göre, elbette mazlûmun hakkını zâlimlerden soracak.

Allah’ın nimeti dinle tamamlanmıştır, o din yaşandığı zaman nimettir, rafın bir kenarını süslesin diye nimet değildir.

Allah ancak İslâm dinine razı olmuştur. O tatbik edildiği zaman râzıdır, onun dışına çıkılmasından râzı değildir. Ona din olarak râzı olunduğu zaman râzıdır, ona müdahale edenden râzı değildir. Dinden râzı olmayan Allah’tan râzı değildir. Kur’an-ı Kerim’de sağlam îman sahibi olan insanların dönüşünde Allah onlardan râzı onlarda Allah’tan râzı olarak döneceklerini haber veriyor. Allah’ın onlardan râzı

olması, onların kulluğa teslimiyetiyle olur, onların Allah'tan râzı olması ise, kulun, Allah'ın hüküm ve takdirlerine râzı olmasıyla olur.

Allah dininde içkiyi, zînâyı, fâizi... haram eder; ibadeti, tesettürü, hayâyı... emreder. Ama sen, O'nun teşrihlerine rağmen yasaklarını kaldırır, emirlerini yasaklarsan O'ndan râzı olmadığını ortaya koymuş olursun.

Gerçekten dîni bilenler için, dîne karşı çıkanlardan pek sıkıntı yok, kimse kimsenin dininden sorumlu değildir, bunu bilir ve buna tahammül eder, fakat inanmayanların hem dine riayet ettiklerini savunacak, öyle görünecek, hem de karşı çıkacak ve bu yüzden de Müslümanların dîni hayatlarına müdahale ederek onları rahatsız edecek, sıkıntı buradan doğuyor. Bunları da çoğunluk ve cumhuriyet adına yapıyorlar. Bu cumhuriyet değil, cumhuriyet de bu değildir.

Halkın oyu ile seçilmiş birini sadece Allah'ın emri olan tesettüre riayet ettiği için, Allah'ın istediği gibi değil benim istediğim gibi olacaksın, diye kapı dışarı atmak, hangi cumhuriyet ve hangi medeniyet?..

Bunlar ancak zorbalık ifade eder, Ellerindeki maddî imkanla ne yapabilirlerse yaparlar ve bunlara da haklılık payı vermeye ve meşrulaştırmaya çalışırlar. Bunlar ancak ve yalnızca gerçek bir ölçü ile tespit

edilebilir, o da dindir, peygamberlerin gönderilmesindeki hikmette buradadır.

Rasulullah, veda hutbesinde, bunları açıkladı ve kıyamete kadar yaşatılması ve yürütülmesi için ümmetine görev verdi. Benden işitenler işitmeyenlere ulaştırırsın, onlara tebliğ etsin, buyurdular. Bu emir kıyamete kadar geçerlidir. Ben de Müslümanım ve Ben de Rasulullah'ın ümmetinden bir ferdim, diyecek insanlar bunları tebliğde ve yaymada kusur etmemelidir. Aksi halde bu nimetin şükürünü ödemiş olur ve kıyamet gününde kendisinden sorulduğunda verecek cevap bulamaz, mâzur da sayılmaz.

Her sene Arafat'ta yapılan vakfelerde bu kongreler tazeleniyor, acaba bu ruha uygun olarak yapılıyor mu? Bu dîni bize bıraktığınız gibi emirleriyle, haramlarıyla aynen devam ettiriyoruz ve bunu burada bütün Müslümanlara ilân ediyoruz, dene biliyor mu? Eğer bu yapılamıyorsa - ki yapılmıyor - o zaman haccın hikmetine uygun olarak vazife yapılmıyor demektir. Yer yüzünde bunca zulüm varken, bunca Müslüman'ın kanı, canı ile oynanırken orada toplanan milyonlar bunlardan tek kelimeyle bile bahsetmeyecek, yüzlerce cemaat birbirine uymayan ezan ve kametlerle iç içe ayrı ayrı imamlar peşinde namaz kılacak, hac farizamı yerine getirdim diye huzur içinde dönecek. Allah kabul buyursun rahmeti büyüktür, kabul üzerine

fikir yürütme hak ve salahiyetimiz yoktur, ancak hikmetine uygun olduğunu kabullenmediğimi ifade etmek istedim.

14 - Bir Hatıra : Almanya’da bir meslektaşım Müftü efendi ile Bonn’da kalıyorduk. Ramazan’da bir vatandaş ikimizi de iftara davet etti. Aynı ayrı cemaatlerde görev yapıyorduk, cemaatlerimizin takvimleri iki dakika farklı idi. Akşam saati geldi iftar edeceğiz, benim takvimimde iki dakika daha vardı. Ben: İki dakika daha bekleyelim, dedim. Arkadaşım ha şu mesele dedi ve hemen yemeğe başladı. Ben: Sen istersen öğle vakti de yiyebilirsin ancak ben bu vakitleri bizzat ekip içinde gözle takip ederek tespit ettim, Siz bunu yaptınız mı? Dedim. O da: Ne gereği var benim devletim tespit etmiştir, ilmel yakîn sabittir. Dediler. Ben de: benim ki aynel yakîn’dir dedim. Müftü efendi: ilmel yakîn mı, aynel yakîn mi daha kuvvetli? Deyince, benim bir diyeceğim kalmadı, dedim. Maverdi’nin bir sözü vardı: Beni ilmin susturmadı cehlin susturdu, demişlerdi.

Bunların konu ile ne alakası var, denebilir. Fakat bence bunların hepsi aynı kaynaktan kuvvet alıyor, zorbalık ve: Ben yaparım olur. Kadın, erkekler cemaatinin arasında durur namaz kılar, ben yaparım nasıl olmazmış göreyim, dercesine. Bunları komiklik

olsun diye yazmıyorum, dinî konuların ve ölçülerinin ne hale getirildiğini, yobazlığın hangi safhaya geldiğini göstermek istedim.

Üzerinde durduğumuz sûre-i celîle bütün bunları hatırlatıyor. Şımarıklığın, zorbalığın nerelere kadar götürebileceğini gösteriyor. Kabirlere kadar sürüklenebileceğini, ölümlere kadar inadına ısrar edileceğini haber veriyorken, kuvvetli tekitlerle bütün bunlardan sorulacağımızı bildiriyor.

15 - Sorumluluk Duygusu: Ne yapsa da sorgulanmayacak yalnız Allah vardır. *“Allah, yaptığından sorumlu tutulamaz; onlar (kullar) ise sorguya çekileceklerdir.”* Enbiya: 23.

“O gün Allah onları çağırarak: Peygamberlere ne cevap verdiniz? diyecektir.” Kasas: 65. *“Allah’ın peygamberleri toplayıp da “Size ne cevap verildi” dediği gün.”* Maide: 109.

“Kıyamet günü Ademoğluna şu dört şey sorulmadan adım attırılmaz: Gençliğini nerede harcadın, ömrünü ne ile yok ettin, malını nereden kazandın ve nereye harcadın.” Keşf-ül Hafa: 378. İbn-i Mesud’un rivayetinde *“ilmi ile nasıl amel ettiği”* fazlalığı da vardır.

Şuara Sûresinin “Yakın akrabalarını uyar” mealindeki 217. Âyet nâzil olduğunda Rasulullah Kureyş’i topladı. Umumî ve hususî olarak onlarla konuştu ve onlara şöyle söyledi: “Ey Ka’b bin Lüey, kendi nefislerinizi Cehennem ateşinden kendiniz kurtarın. Ey Mürre bin Ka’b oğulları kendi nefsinizi cehennem ateşinden kendiniz kurtarın. Ey Abd-i Menaf oğulları kendi nefsinizi cehennem ateşinden kendiniz kurtarın. Ey Haşim oğulları, kendi nefsinizi cehennem ateşinden kendiniz kurtarın. Ey Abdülmüttalip oğulları, kendi nefislerinizi cehennem ateşinden kendiniz kurtarın. Ey Fatıma kendi nefsinizi cehennem ateşinden kendin kurtar. Benim elimde bir şey yoktur ancak sizinle akrabalık bağımız var bunun verdiği duygu ile ıslatmak isterim.” Müslim: 1/192.

“Kıyamet gününde Allah insanları toplayacak ve onlara şöyle buyuracak; “Sizden her kim neye tapıyor idiye onunla olsun, Güneşe tapan güneşle, Aya tapan ay ile, Tağuta tapan tağutla olsun.” Buyururlar ve içlerinde münafiklar olduğu halde yalnız bir ümmet kalır.” Müslim: 1/164.

“Allah-ü Teala kulu ile karşılaşır ve şöyle buyururlar: Ey falan, Ben seni keramet sahibi kıldım mı? -insanlık şerefiyle şerefleendirmedim mi?-, seni efendi -seyyit- yapmadım mı, seni eş sahibi

etmedim mi, senin emrine at, deve müsahhar kıldım mı, seni reis etmedim mi? Kul; Evet Ya Rabbi, verdiniz. Peki böylesi bir günde hesabını soracağımı hiç düşünmediniz mi?: - yok Ya Rabbi düşünmedim. Allah C.C.: O zaman, senin bizi orada unuttuğun gibi Bizde bugün seni unuttuk. Diyerek bu safha ikinci ve üçüncü defa tekrarlandıktan sonra sorulunca bu sefer kul; -Ya Rabbi ben Sana, Kitabına ve Peygamberine inandım, Namaz kıldım, Oruç tuttum, sadaka verdim diyerek yapabildiği kadar Allah’ı metheder. O zaman Allah, C.C. o halde bundan sonra senin üzerine bizim şahitlerimizi gönderelim der, kul düşünür acaba bizim üzerimize kim şahit olacak kim gelecek? Birde bakar ki, ağzı mühürlenmiş azalarına emir veriliyor, bacaklarına, etine, kemiğine konuş deniyor ve onlarda konuşuyor, aleyhte şahitlik yapıyor, yaptıkları işleri dillendiriliyor. Bunlar Allah’ın kendilerine gazap ettiği münafiklardır.” Et-Tac: 5/271.

Azaların şahâdeti Kur’an-ı Kerîm’in birçok yerinde zikredilmektedir, bunlar arasında Fussilet sûresi 19. âyetten 24. âyetine kadar ki bölümde fevkalade düşündürücü ifadelerle açıklanmıştır. İnsanın mazur sayılacağı tarafı kalmamıştır, bütünüyle deliller tevafür etmiştir. Haşa Allah’ın atlatılması da mümkün değildir.

Bu kadar açık burhanlar, deliller karşısında hile, düzen ve atlatma yolu aranacağına en çok yararlanacağımız ve sarılacağımız tövbe kapısını değerlendirmeye çalışmalıyız. Hatasız kul olmaz hatalıların en hayırlısı hatasını kabul edip, tövbe ve istiğfar edendir. Bu insanlık için paha biçilmez fırsat ve nimettir. İnadına ısrardan bir şey çıkmaz, üzerinde ısrar ediliyorken günahın küçüğü olmaz, peşinden tövbe ve istiğfar ediliyorken de günahın büyüğü olmaz. Hem yanlış yolda olacaksın, havaî ve şehvî arzuların peşinden koşacaksın, hem de haklı olduğunu kabul ettirmek üzere direneceksin. Bunlar aklın ve ilmin kabul etmediği şeylerdir. Onun için ayette; **“Keşke bilseydiniz! bilseydiniz bunları yapmazdınız”** diyor. İlmin ve aklın bunları kabul etmeyeceğini bildiriyor. Yanlış doğru olarak kabul ettirmek için kabirlerin ve ölülerin işe yaramayacağını haber veriyor. Birileri halen bu yanlış ve dalalet yollarında ısrar ediyorsa, Allah hidayet versin der, dua ederiz. İsrar ederse o zaman sonuna kadar devam et, deriz. **“Onun için sen bizi anmaktan yüz çeviren ve dünya hayatından başka bir şey istemeyen kimselere yüz verme. İşte onların erişebilecekleri bilgi budur. Şüphesiz ki senin Rabbin, evet O, yolundan sapanı daha iyi bilir; O, hidayette olanı da çok iyi bilir.”** Necm: 29-30.

16 - Latife : Sûre-i Celîle ile alakalı bir de latife zikredilmektedir: Bir gün Rassullah (sav) dışarı çıktı, Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer ile karşılaştı, onlara neden çıktıklarını sordu. Onlar da: Vallahi Ya Rasullulah bizi açlık çıkardı dediler. Rasulallah da: **“Yemin ederim Beni de çıkaran açlıktır.”** Dediler. Bunun üzerine Ensardan Ebul Heysem’in evine vardılar. Rasulallah’ın geldiğini haber vermek üzere dışarıdan selam verdiler, cevap verilmedi, selamı üç defa tekrarladılar. Cevap verilmeyince de döndüler, uzaklaşmak üzere iken Ümmül-Heysem koşarak geldiler, selamı işittiklerini fakat Rasulallah’ın kendilerine daha fazla selam vermeleri için cevap vermediklerini bildirdiler ve eve buyurmalarını rica ettiler. Rasulallah ev sahibinin nerede olduğunu sordular, kadın O’nun su getirmeye gittiğini hemen geri döneceğini söylediler. Onlar da daveti kabul ederek buyurdular, kendilerine gölgelik hazırlandı, oturdular derken ev sahibi geldiler. Misafirlerinden son derece mesut oldular ve **“Vallahi bugün benim kadar mesut başka bir misafir sahibi yoktur.”** dediler. Hemen bıçağa sarıldılar, kurban kesecekler. Rasulallah: **“Aman kuzulu-sütlü olmasın”** buyurdular. Kurban kesildi, hurmanın kurusu ve yaşı ayrı ayrı getirildi, yediler içtiler, sonunda Rasulallah: **“Vallahi bu nimetten sorulacaksınız”** buyurdular.

Zira aç olarak çıktılar. Hesap etmedikleri bir yerden açıkları giderildi.

Böylece Sûre-i Celileden istifade edilmesi gereken hususlardan bazı kısımlarına işaret etmeye çalıştım. Gönül isterdi ki, diğer sûreler de incelenebilse, Kur'an-ı Kerîm'in hangi sûresi ve hangi âyeti hikmet vermiyor ki! Bizim millet olarak büyük mahrumiyet ve talihsizliğimiz Arapça'yı anlayamamamızdır. Her Arapça anlayan Kur'an-ı Kerîm'i gereği kadar değerlendirmeyebilir, fakat onu anlamak ve üzerinde düşünmek isteyenlerin onu anlamaları bir bahtiyarlıktır. Mamafih günümüzde güzel güzel mealler, tefsirler ve ilmî eserler hazırlanmıştır. Bunlardan istifade edilebilir ve edilmelidir.

Burada ilme ve akla uygun, insanlığa ve dine hizmet sayılacak şeyler değerlendirilebilir. İnsan olarak esas görevini, nereden geldiğini, niçin geldiğini, nereye gittiğini, kimlerin yanında yer alması gerektiğini, kalabalıktan ve cemaatten ne anlaşılacağını bilerek yönünü çizer, istikametini ayarlar. Aksi halde doğru yol zannederek yanlış yolda yürür ve sonu hüsrana uğrar.

Umarım gelişen teknoloji karşısında, küçülen dünya üzerinde toplu halde yaşama zaruretinde olan insanlık, Din adına olmasa bile, beraberce huzurlu yaşayabilmesi için, zorbalığın geçersiz akçe olduğunu görür, insanî ve dinî medeniyete dönme ihtiyacını hisseder ve döner. Kur'an'ın terbiyesinden faydalanır.

Cenab-ı Hakk cümlemize hakkı hakk olarak gösterebilir, hakka hizmeti nasip ve müyesser kılsın. Batılı batıl olarak gösterebilir, batıldan uzak durmayı nasip ve müyesser kılsın. Ben görüyorum, ben biliyorum diyen yanılır. En büyük yanılma havaî arzusunun ilahlaştırılmasıdır. Cenab-ı Hakk bizi korusun. (Âmîn)